

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie oceny programu działalności Państwowej Inspekcji Pracy na 2009 rok.

Na posiedzeniu w dniu 2 grudnia 2008 roku Rada Ochrony Pracy wysłuchała informacji Głównego Inspektora Pracy na temat Programu działania Państwowej Inspekcji Pracy na 2009 rok i na podstawie art. 7 ust 7 pkt 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 roku o Państwowej Inspekcji Pracy wyraża następujące stanowisko:

1. Przedstawiony program działalności i zadań Państwowej Inspekcji Pracy Rada Ochrony Pracy ocenia pozytywnie. Obejmuje on zadania priorytetowe dla ochrony pracy i nadaje im formę kompleksowych działań o charakterze kontrolnym i doradczo-prewencyjnym, współpracę z innymi organami i instytucjami zajmującymi się problematyką ochrony pracy, działalność wewnątrz-organizacyjną oraz współpracę międzynarodową.

Oprócz działań długofalowych program ten obejmuje także roczny plan zadań uwzględniający kontrole koordynowane centralnie przez Główny Inspektorat Pracy, kontrole realizowane w ramach współpracy wybranych okręgowych inspektoratów oraz zadania własne okręgowych inspektoratów pracy.

Na szczególne podkreślenie zasługuje konstrukcja programu mająca na uwadze poprawę skuteczności Państwowej Inspekcji Pracy i związaną z tym potrzebę umocnienia społecznego autorytetu Urzędu, łącznie z realizacją określonych zadań programowych w sposób kompleksowy we współpracy z innymi kompetentnymi organami. Jest ona tak pomyślana, że na każdym etapie jego realizacji istnieje możliwość podjęcia interwencji w przypadku sygnałów o nieprawidłowościach skierowanych do Inspekcji Pracy przez organy władzy, związki zawodowe oraz osoby fizyczne i prawne.

2. Rada Ochrony Pracy z dużym jednak niepokojem stwierdza obniżenie poziomu przestrzegania obowiązującego prawa pracy, utrzymywanie się w niektórych dziedzinach gospodarki wysokich wskaźników częstotliwości wypadków przy pracy oraz fakt, że tylko w 2007 roku inspektorzy Państwowej Inspekcji Pracy wydali z kontrolowanych zakładach ponad 12 tysięcy decyzji natychmiastowego wstrzymania pracy po ujawnieniu bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia lub życia pracowników. Do innych prac skierowali także ponad 12 tysięcy osób bez kwalifikacji, które zatrudniano wbrew obowiązującym przepisom przy pracach wzbronionych, szkodliwych lub niebezpiecznych.

Sytuacja taka wskazuje na konieczność intensyfikacji działań ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa i higieny pracy, z uwzględnieniem szerszego kontekstu czynników społeczno-ekonomicznych, które mogą na tę sytuację wpływać.

Rada uznaje także za wskazane doskonalenie działań kontrolnych, prewencyjnych i informacyjnych prowadzonych przez Inspekcję Pracy.

3. Ze względu na powtarzalność stwierdzonych przez Inspekcję naruszeń prawa pracy w szczególności przez małych i średnich przedsiębiorców, Rada zaleca doskonalenie działań kontrolnych, a zwłaszcza prewencyjnych oraz zmianę metodyki kontrolnej, a także opracowanie nowych zasad doboru zakładów do kontroli. Ponadto, należy przestrzegać zasady, że przedsięwzięcia na rzecz poprawy warunków pracy powinny być przedmiotem wspólnych, zintegrowanych starań partnerów społecznych oraz placówek naukowych i wyspecjalizowanych organów np. nadzoru budowlanego, dozoru technicznego, rady pracowniczej, samorządu terytorialnego.
4. Działanie Inspekcji w 2009 roku powinno się koncentrować - zadaniem Rady - na kluczowych zagadnieniach dla ochrony pracy - poprawie bezpieczeństwa pracy w zakładach w największym nasileniu zagrożeń zawodowych [budownictwo, górnictwo, rolnictwo], a także na ograniczeniu rażącej skali naruszeń prawa pracy w zakresie wypłaty wynagrodzeń i innych świadczeń za pracę, czasu oraz warunków pracy w transporcie, służbie zdrowia, przetwórstwie przemysłowym i handlu.

Celowe jest również skontrolowanie grupy zakładów gdzie niebezpieczne substancje występują, co prawda w ilościach mniejszych niż w zakładach zwiększonego ryzyka, ale mimo to mogą spowodować poważną awarię przemysłową. Kontrolą powinny być objęte także zakłady pracy chronionej.

W zakresie problematyki przestrzegania regulacji związanych z wypłatą wynagrodzeń i innych świadczeń ze stosunku pracy mimo stopniowego zmniejszania się odsetka pracodawców, którzy popełniają naruszenia w tym zakresie (co czwarty kontrolowany podmiot w 2006 roku, a co trzeci w 2007 roku), Rada proponuje ograniczenie stosowania środków wykroczeniowo-karnych do umyślnego działania w tym zakresie. Ponadto zachodzi potrzeba podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do podwyższenia stopy procentowej odsetek za zwłokę w wypłacie wynagrodzenia.

5. W celu poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy w działalności rolniczej - zdaniem Rady - istnieje potrzeba wypracowania nowych, bardziej skutecznych form współpracy z Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, jednostkami samorządu terytorialnego oraz stowarzyszeniami i organizacjami działającymi w środowisku wiejskim.
6. Analiza skarg kierowanych do Rady oraz Inspekcji Pracy wskazuje na konieczność kontynuowania przez Inspekcję nadzoru w zakresie legalności zatrudnienia oraz objęcia nim te zakłady pracy, gdzie nieprawidłowości występują w znacznym nasileniu. Niezbędna jest tu współpraca Inspekcji z organami i instytucjami, które zajmują się zwalczaniem pracy nielegalnej cudzoziemców lub naruszeń przepisów regulujących ich pobyt na terenie Polski.
7. Rada pozytywnie ocenia propozycję oceny przez Inspekcję funkcjonowania aktów prawnych dotyczących ochrony pracy. Jednakże wszechstronność tej oceny - zdaniem Rady - wymaga by brali w niej udział partnerzy społeczni, parlamentarzyści i instytucje naukowe.
8. Pozytywnie także Rada ocenia propozycję rozwiązania przez inspekcję systemu kontroli dwuetapowych w razie wystąpienia nieprawidłowości wymagających pogłębionej analizy. Pierwsza kontrola działalności pracodawcy miałaby charakter rozpoznawczo - doradczy, umożliwiającą mu wykorzystanie spostrzeżeń i uwag inspektora dla dobra firmy.
9. Aby ustawowe zadania inspekcji realizowane były skutecznie i profesjonalnie należy zapewnić wysoki poziom szkolenia pracowników. W tym zakresie Rada proponuje Inspekcji nawiązanie współpracy z katedrami prawa pracy wyższych uczelni, instytucjami naukowo - badawczymi, organami nadzoru nad warunkami pracy oraz partnerami społecznymi.

Zdaniem Rady, udział inspektorów pracy w szkoleniach komercyjnych na terenie zakładu pracy nie jest wskazany ze względu na ich zadania kontrolne. Natomiast w szkoleniach organizowanych poza zakładem pracy udział inspektorów pracy jest dopuszczalny, zgodnie z obowiązującym prawem - za zgodą Głównego Inspektora Pracy.

10. Rada z aprobatą odnosi się do przedstawionego przez Inspekcję programu prewencyjnego dotyczącego zapobiegania negatywnym skutkom przeciążenia psychicznego i stresu w miejscu pracy, prowadzenia kampanii informacyjnych na rzecz bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia rozszerzonego programu dla pracodawców pod nazwą "Przestrzeganie prawa pracy w małych zakładach", którzy sami wykonują zadania służb BHP, organizowanie kolejnej edycji konkursów promujących problematykę ochrony pracy.
11. Działalność wewnątrzorganizacyjna w Państwowej Inspekcji Pracy - zdaniem Rady - powinna mieć na uwadze doskonalenie pracy przez:
 - kontrole wewnętrzne, samokontrole oraz doskonalenie wiedzy zawodowej pracowników wszystkich jednostek organizacyjnych;
 - rozliczania inspektorów z wykonania powierzonych im zadań nie tylko na podstawie liczby wydanych mandatów karnych;
 - bezzwłoczne rozwiązywanie konfliktów powstałych lub mogących powstać w Okręgowych Inspektoratach Pracy;
 - bieżące i wnikliwe ustalanie kosztów podróży inspektorów pracy;
 - poprawienie skuteczności działania inspekcji pracy;
 - współpracę ze Społeczną Inspekcją Pracy oraz właściwymi organami administracji państwowej.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Posel Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, dnia 20 stycznia 2009 r.